

Prof. Dr. A. Charlotte Ruys 25 jaar hoogleraar. — In dit nummer herdenken wij dat 10 juni 1940 Dr. ANNA CHARLOTTE RUYS, hoofd der Laboratoria van de Geneeskundige en Gezondheidsdienst te Amsterdam, het buitengewoon hoogleraarschap in de microbiologie van infectieziekten aanvaardde. Nog juist bijtijds, enige weken voor de fatale meidag, had de Koningin het besluit van haar benoeming ondertekend.

Professor RUYS is afkomstig van Dedemsvaart, dochter uit het gezin van de internationaal vermaarde, genetisch ervaren variantenkweker B. RUYS, stichter van het schone Moerheim. Na de Zwolse gymnasiumjaren volbracht zij de geneeskundige studie te Utrecht en Groningen (1917-1924). Langs deze omweg vond zij in 1924 in Amsterdam haar element.

Op zoek naar een assistentsplaats in een wetenschappelijke instelling openbaarde zich bij de klop op de poort van het Instituut voor Tropische Hygiene van het Koloniaal Instituut haar gelukkig gesternte. De directeur van deze instelling, Prof. Dr. W. A. P. SCHÜFFNER, eens de leidinggevende geneesheer op Sumatra's Oostkust, een klinisch microbioloog van grote naam, onderwierp haar aan een krachtproef, ter toetsing van haar aanleg voor wetenschappelijke arbeid. Aldus kwam haar dissertatie *De verwekker van de rattebeetziekte* tot stand (1925). En met de doctorstitel verwierf zij het zelfvertrouwen dat zij op het pad der wetenschap zou behoeven.

Haar status ontplooidde zich voorspoedig. Enige jaren (1925-1929) was zij assistent bij het onderwijs in de gezondheidsleer; van 1928 dateert haar toelating als privaattoecent. Het volgende jaar aanvaardde zij haar ambt bij de Amsterdamse Geneeskundige en Gezondheidsdienst, dat zij als buitengewoon hoogleraar bleef bekleden. In 1948 nam zij de taak over van de hoogleraar-directeur van het Laboratorium voor de Gezondheidsleer met leeropdracht voor bacteriologie, epidemiologie en immuniteitsleer.

Haar wetenschappelijk werk heeft zich reeds in het tijdperk bij de Geneeskundige en Gezondheidsdienst vruchtbaar en veelzijdig ontwikkeld. Volmaking van methodiek tot opsporing en typering van ziektekiemen ten behoeve van de kliniek, pathologie en epidemiologie rekende zij tot haar hoofdtaak. Eerst was de tuberkelbacil aan de orde, in het bijzonder ter onderkenning van de betekenis van de typus bovinus. Toen eisten de belangen van de dienst bijzondere studie van gonorrhoe, tyfus, paratyfus, bacillaire dysenterie, meningitis en difterie. Haar eerste ingrijpen gold een ondeugdelijke bacteriologische diagnostiek die op vele personen en huisgezinnen het odium van een geslachts-

A. CHARLOTTE RUYS

ziekte had gebracht. En gaarne herinnert zij zich de samenwerking met de directeur, Dr. L. HEYERMANS, en zijn begrip van de fundamentele betekenis van exacte laboratoriumarbeid voor de vervulling van zijn sociaal-geneeskundige taak.

De richting van de onderzoeken die sinds 1948 in het Laboratorium voor de Gezondheidsleer plaatsvonden, is zowel bepaald door de traditie van het laboratorium als door haar eigen voorgeschiedenis.

De proefschriften die grotendeels onder haar leiding werden bewerkt, behandelen voor het merendeel epidemiologische onderwerpen. Deze betreffen zowel difterie, infecties met enterovirussen en darmbacteriën als besmettingen met streptokokken, stafylokokken en meningokokken in normale omgeving en in ziekenhuismilieu. Reeds van het begin harer werkzaamheden als bacterioloog dateert de belangstelling voor de tuberculose, aanvankelijk vooral de boviene vorm betreffende, later zich verdiepend in de problematiek van het veranderend epidemiologisch beeld van deze verdwijnende ziekte. Het behoeft geen verwondering te wekken dat vele van haar beschouwingen zich bezighielden met de verantwoordelijkheid van de hygiënist die door zijn activiteiten het individu zijn kansen op natuurlijke besmetting en daardoor verworven immuniteit ontnemt. In deze beschouwingen worden zowel de theoretische problematiek der steriele dieren als de praktische aspecten der iatrogene risico's bij immunisatie betrokken.

Sinds 1955 is een belangrijk deel van haar belangstelling en publikaties gericht op de boeiende groep der mycoplasmata, pleuropneumonieachtige organismen (PPLO); aanvankelijk slechts microbiologische curiosa, nu meer en meer herkend als oorzaak van zeer uiteenlopende ziektebeelden bij mens en dier; ook op dit terrein werden zowel de fundamenteel biologische als de epidemiologische aspecten in beschouwing en onderzoek betrokken.

Oudere studies over de betekenis van het oppervlaktewater bij de epidemiologie van de febris typhoidea leidden tot een diepe belangstelling voor de betekenis van het water voor de epidemiologie ook van andere infectieziekten, waarvan de resultaten in een aantal publikaties werden neergelegd.

In haar laboratorium ontstond en ontwikkelde zich, mede ook als uitvloeisel van een persisterende belangstelling in de papegaaieziekte, een virologische afdeling, waaruit onlangs een lectoraat in de medische virologie opbloeide.

Na dit summier overzicht van haar wetenschappelijke prestaties — haar bibliografie vermeldt 175 mededelingen, 35 proefschriften en drie drukken van het door haar geredigeerde *Leerboek der Microbiologie en Immunologie* — mogen wij nog enige bijzonderheden uit haar wetenschappelijke loopbaan ter sprake brengen.

Aan een klein mijlpaaltje ging zij voorbij toen de Gemeentelijke Geneeskundige en Gezondheidsdienst haar in april 1925 belastte met het onderzoek van de

scheeps- en havenratten op pest: haar eerste ambt in Amsterdamse gemeentedienst, en als zodanig waard onlangs, na 40 jaren, in huiselijke kring te worden herdacht.

Een onderscheiding van meer belang was, dat haar in 1926, met vrijstelling van het examen, „summa cum laude”, het eerste hygiënistendiploma werd uitgereikt. Het was ten besluite van de eerste Nederlandse Leergang voor Hygiënisten, onder toezicht van de Gezondheidsraad, met haar toegewijde assistentie in het Laboratorium voor de Gezondheidsleer der Universiteit van Amsterdam georganiseerd. Tal van andere onderscheidingen werden haar deel. Wij noemen slechts haar zitting nemen in de Organisaties van Zuiver Wetenschappelijk Onderzoek en Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek, in de Gezondheidsraad en de Voedingsraad en haar studiereis in de Verenigde Staten op uitnodiging van de Rockefeller Foundation. In de jaren 1949-1953 was zij voorzitter van de Faculteit van Geneeskunde en in 1947-1950 presideerde zij de Medical Women's International Association. Deze laatste functie bood haar gelegenheid om haar opvattingen over roeping en taak der gestudeerde vrouw in ruime kring te verbreiden. In 1954 volgde haar benoeming tot ridder in de orde van de Nederlandse Leeuw.

Tijdens de oorlog sloot zij zich aan bij het Verzet. In februari 1943 drong de vijand in haar collegezaal en nam haar gehoor gevangen; haar houding van protest leidde tot oneervol ontslag. Zes mei 1945 opende zich voor haar de poort van het Oranjehotel waarbinnen zij sedert februari van dat jaar gevangen was gehouden.

Wij beëindigen deze woorden van herdenking niet zonder te gewagen van het huwelijk van CHARLOTTE RUYTS met de romanschrijver, dramaturg en toneelleider AUGUST DEFRESNE. Vier jaar geleden heeft zij hem verloren. Zoals zich voor haar een wereld van Kunst had geopend, zo wekte zij bij hem diepe belangstelling in de voortgang der Wetenschap. Zijn keuze ter opvoering van *Yellow Jack*, gedramatiseerd gelekoortsvraagstuk, en het morele probleem van zijn romanfiguur, de bacterioloog professor KASPER, getuigden niet slechts van kennis van zaken. Wat hij eiste voor het werk der verbeelding — „in waarachtigheid beleefd en beleden” — erkende hij tevens in het werk van het bezielde wetenschappelijk onderzoek.

Amsterdam, mei 1965

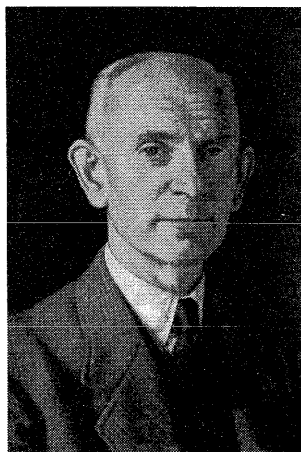
F. DEKKING

J. J. VAN LOGHEM Sr.

Dr. R. J. Wolvius 50 jaar arts. — Op 14 juni 1965 hoopt collega R. J. WOLVIUS te herdenken dat hij 50 jaar geleden zijn artsdiploma behaalde. Stellig is dit een aanleiding om de aandacht te vestigen op zijn uitzonderlijke verdiensten.

Begaafd als WOLVIUS is, wist hij rondom zich een milieu te scheppen, waarin hij zijn vele talenten kon ontplooien. Als een goed clinicus, een tactvol organisator, een aristocraat ook van geest, kon hij met gemak

en charme zijn dubbele taak van geneesheer-directeur en internist van het ziekenhuis Eudokia te Rotterdam vervullen. Als directeur zag hij de grote lijnen en de juiste proporties; nuchter en daarbij geestig formuleerde hij zijn standpunt.

R. J. WOLVIUS

Als internist wist hij zich spoedig een grote naam te verwerven, niet alleen door zijn diagnostiek, maar ook door zijn vriendelijkheid en humor. Onder zijn bekwame leiding, hierbij uitstekend gesteund door de adjunct-directrice Zr. H. FELDERHOF, is Eudokia gegroeid tot een goed functionerend ziekenhuis met een positief christelijk karakter.

REINDER JAKOB WOLVIUS werd op 25 september 1890 te Arum in Friesland geboren. Van 1908 tot 1915 studeerde hij te Groningen. Van juni 1915 tot 1922 was hij assistent bij Prof. HIJMANS VAN DEN BERGH, eerst in Groningen, later in Utrecht. In 1922 vestigde hij zich als internist in Utrecht. Op 24 april 1924 promoveerde hij in Utrecht op de dissertatie getiteld: *Een objectieve methode ter bepaling van het verloop der bloedstolling*. Van 1923 tot 1956 was hij geneesheer-directeur en internist van het ziekenhuis Eudokia te Rotterdam. Van 1930 tot 1956 had hij zitting in het bestuur van het Klinisch Genootschap te Rotterdam, waarvan hij van 1945 tot 1956 voorzitter was, een actieve voorzitter, die zelf met voordrachten (o.a. over het ondoelmatige colon) en publikaties het wetenschappelijke werk stimuleerde. Daarnaast waren er nog vele nevenfuncties, waar zijn adviezen werden en nog worden gewaardeerd: in het Oranje-Groene Kruis, in de Rotterdamse Stichting voor Rheumabestrijding, in het interkerkelijk Protestants Ziekenhuisbureau, enz.

In juli 1950 werd hij benoemd tot officier in de orde van Oranje Nassau.

Met grote voldoening kan hij op een gelukkig leven terugzien. Na het overlijden van zijn wijze vrouw in 1961 is hij eenzaam geworden. Zijn talloze dankbare patiënten en zijn vele vrienden willen hem bij dit gouden artsjubileum van ganser harte geluk wensen.

Rotterdam, 3 mei 1965

K. WIGGERS

Bij het emeritaat van Prof. Dr. L. D. Eerland. — Ik zag EERLAND komen in Groningen en nu zie ik hem gaan. Ik hoorde zijn verwachtingen en zijn beloften in de openingstoespraak; ik beluisterde de berusting in zijn afscheidsrede. Wat ligt er tussen die twee data; mij wordt gevraagd de rekening op te maken.

In zijn eerste negen jaren in Groningen had ik de gelegenheid om zijn steeds grotere ontplooiing van nabij mee te maken, doch daarna gedurende twintig jaren vanuit Amsterdam eveneens. Want EERLAND is